

Sygnatura akt III Ua 9/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Konin, dnia 29-05-2014 r.

Sąd Okręgowy w Koninie

III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - **Sędzia – SO Maria Dorywalska**

Sędziowie **SO Anna Walczak - Sarnowska, SO Elżbieta Majewska (spr.)**

Protokolant: **sekretarz sądowy Marcin Jamrózka**

po rozpoznaniu w dniu **29-05-2014 r.** w **Koninie**

sprawy z wniosku **W. L.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.**

o zwrot zasiłku chorobowego

na skutek apelacji **pozwanego**

od wyroku **Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych**

w **Koninie**

z dnia **20.02.2014r.** sygn. akt **IV U 218/13**

Zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie

Sygn. akt III Ua 9 / 14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 04.09.2013 r. znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. odmówił W. L. prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 15.10.2009 r. do dnia 08.11.2009 r. oraz za dzień 26.11.2009 r. i zobowiązał ją do zwrotu zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego za okres od dnia 15.10.2009 r. do dnia 08.11.2009 r. oraz za dzień 26.11.2009 r. w kwocie 1.885,52 zł brutto wraz z odsetkami w kwocie 878,69 zł. W uzasadnieniu organ rentowy stwierdził, że W. L. była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w (...) od dnia 15.11.1983 r. W okresie zatrudnienia, na podstawie złożonych zaświadczeń lekarskich ZUS dokonał wypłaty zasiłku chorobowego za okres od 15.10.2009 r. do 08.11.2009 r. oraz za dzień 26.11.2009 r. w kwocie 1885,52 zł. W wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego ustalono, iż w dniach 15.10.2009 r. do 8.11.2009 r. oraz w dniu 26.11.2009 r. ubezpieczona świadczyła pracę u innego płatnika składek, za którą otrzymała wynagrodzenie. Z uwagi na fakt, że w okresie orzeczonej niezdolności do pracy W. L. wykonywała pracę zarobkową utraciła prawo do zasiłku chorobowego, a wypłacony zasiłek podlega zwrotowi wraz z odsetkami.

Od powyższej decyzji W. L. wniosła odwołanie do Sądu Rejonowego w Koninie podnosząc, iż w okresie pobierania zasiłku chorobowego z tytułu wykonywanej pracy w (...)nie wykonywała również pracy w (...) Sp. z.o.o. z/s

w P.. Zastąpiła ją koleżanka , która wykonała pracę sprzątaną pomieszczeń, gdzie razem pracowały. Ponieważ wynagrodzenie z tego tytułu było bardzo niskie (140 zł na miesiąc) nie zgłosiła tego faktu do firmy.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS I Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 20 lutego 2014 r. sygn. IV U 218/13 Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koninie zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał W. L. prawo do zasiłku chorobowego za okres od 15.10.2009 r. do 18.11.2009 r. i za dzień 26.11.2009 r. i zwolnił odwołującą z zobowiązania do zwrotu zasiłku chorobowego.

Jak ustalił Sąd I instancji (...) była zatrudniona w (...)w R.. Ponadto świadczyła pracę na rzecz (...) Sp. z o.o. z/s w P. w wymiarze 1/6 etatu, za co otrzymywała miesięczne wynagrodzenie w kwocie 140 zł. W okresie od 06.10.2009 r. do 08.11.2009 r. oraz 26.11.2009 r. odwołująca przebywała na zwolnieniu lekarskim. Na podstawie zaświadczeń lekarskich (...) seria (...) i (...) nr (...) organ rentowy dokonał wypłaty zasiłku chorobowego na rzecz odwołującej. Fakt korzystania ze zwolnienia lekarskiego odwołująca zgłosiła u pierwszego pracodawcy. U drugiego z pracodawców nie odnotowano faktu korzystania ze zwolnienia lekarskiego, jednakże w w/w okresach odwołująca nie świadczyła pracy, tylko zastępowała ją w pełnieniu obowiązków M. P.. Ona też otrzymywała przysługujące odwołującej wynagrodzenie, co odbywało się na mocy porozumienia między M. P. a odwołującą. W okresie od 06.10.2009 r. do 08.10.2009 r. odwołująca przebywała na oddziale kardiochirurgii w Szpitalu (...) w P..

W przedmiotowej sprawie nie budzi wątpliwości, że odwołująca w spornym okresie świadczyła pracę na rzecz dwóch podmiotów: (...) oraz (...) Sp. z o.o. z/s w P., natomiast zwolnienie lekarskie przedłożyła tylko u pierwszego z w/w podmiotów. W ocenie Sądu Rejonowego poczynione ustalenia faktyczne wskazują jednak na to, że odwołująca w okresie orzeczonej niezdolności do pracy nie wykonywała pracy na rzecz (...) Sp. z o.o. bowiem swoje obowiązki przekazała koleżance z pracy M. P. i do niej też trafiało przeznaczone dla odwołującej wynagrodzenie. W/w porozumienie nie było znane pracodawcy jednakże faktem jest, że W. L. będąc na zwolnieniu lekarskim pracy nie świadczyła, nie otrzymywała też żadnych gratyfikacji finansowych. Zdaniem Sądu zatem przesłanka uzasadniająca odmowę prawa do zasiłku chorobowego nie została spełniona.

Apelację od powyższego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. zaskarżając wyrok w całości i zarzucił mu :

- błędną wykładnię przepisów prawa materialnego art. 17 ust. 1 w związku z art. 66 ustawy z dnia 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa poprzez ustalenie, że wykonywanie pracy zarobkowej nie wyłącza prawa do zasiłku chorobowego,

- sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału poprzez ustalenie, że wnioskodawczyni w spornych okresach nie wykonywała pracy zarobkowej i wykorzystała zwolnienie od pracy zgodnie z jego celem, zważywszy na treść pisma (...) sp. z o.o. z dnia 26.08.2013 r. ,

- naruszenie przepisów postępowania poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny materiału dowodowego (art. 233 § 1 kpc) i nie wezwanie do sprawy w charakterze strony zainteresowanej pracodawcy (art. 477 11 § 1 kpc).

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania w całości ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W uzasadnieniu apelacji pozwany podniósł, iż nie wezwano w charakterze strony zainteresowanego pracodawcy – (...) z siedzibą w W. co skutkuje nieważnością postępowania. Niezależnie od tego zarzutu pozwany wywodził, że bezspornym jest, że w okresach wskazanych w decyzji odwołująca wykonywała pracę w ramach stosunku pracy w firmie (...) w P. za wynagrodzeniem co potwierdził pracodawca w piśmie z dnia 26.08.2013 r. Nie ma tu znaczenia, że praca mogła być świadczona w zastępstwie przez świadka M. P. ani też charakter rozliczeń między pracownikami decydujące natomiast znaczenie ma fakt uzyskania z tej pracy wynagrodzenia. Odmienne zeznania świadka nie

mogą podważać dokumentu jakim jest zaświadczenie pracodawcy jak również dokumentacji płacowej. Jeśli Sąd nie uznał wiarygodności zaświadczenia pracodawcy powinien złożyć zawiadomienie do Prokuratury o złożeniu fałszywego zaświadczenia przez Kierownika Kadr, który przecież wyraźnie stwierdził, że w spornych okresach odwołująca świadczyła pracę i otrzymała wynagrodzenie. Podanych informacji nie można tłumaczyć tym, że ubezpieczona formalnie w tych okresach była zatrudniona u drugiego pracodawcy a fizycznie nie była obecna w pracy. Odwołująca wykonywała pracę na rzecz (...) sp.z.o.o. w ramach umowy o pracę, która podlegała określonym rygorom kodeksu pracy.

Apelujący podkreślił, powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, że praca zarobkowa w rozumieniu art. 17 ust. 1 ustawy nie musi być wykonywana w pełnym wymiarze i nie jest uzależniona od faktycznego osiągnięcia zarobku, gdyż wynika to z samego podjęcia działań stanowiących realizację obowiązków pracowniczych. W okresie pobierania zasiłku chorobowego zakaz pracy zarobkowej ma charakter bezwzględny zaś wykonywanie jakiegokolwiek pracy o takim charakterze prowadzi do utraty prawa. Przeprowadzone postępowanie dowodowe z dokumentów potwierdziło, że taka aktywność odwołującej w spornych okresach miała miejsce a zeznania świadka nie mogą podważać dowodu z dokumentów.

W odpowiedzi na apelację odwołująca wniosła o utrzymanie wyroku Sądu I instancji wskazując, że w postępowaniu przed Sądem Rejonowym wyjaśniła, że nie wykonywała pracy zarobkowej tj. sprzątania Urzędu, gdyż nie miała takiej możliwości bowiem musiała zdać klucze od Urzędu, a okoliczność tą potwierdził to przesłuchany świadek.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Apelacja okazała się uzasadniona choć nie wszystkie zarzuty w niej podniesione zasługują na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Odwoławczego nie jest uzasadniony zarzut naruszenia przez Sąd I instancji przepisów postępowania poprzez nie wezwania do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego pracodawcy (...). Zgodnie z treścią powołanego przez pozwanego przepisu art. 477⁽¹¹⁾§ 1 kpc stronami postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych są ubezpieczony, inna osoba, której praw lub obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy i zainteresowany. Zgodnie natomiast z treścią art. 477⁽¹¹⁾§ 2 kpc zainteresowanym jest ten czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy.

W przedmiotowej sprawie nie budzi wątpliwości, że odwołująca przebywała na zwolnieniach lekarskich w okresie od 6.10.2009 r. do 8.11.2009 r. oraz w dniu 26.11.2009 r. Za okres od 6.10.2009 r. do 14.10.2009 r. otrzymała od pracodawcy wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy natomiast za okres od 15.10.2009 r. do 8.11.2009 r. oraz za dzień 26.11.2009 r. organ rentowy wypłacił jej zasiłek chorobowy, którego wysokość nie była kwestionowana przez strony. Już po wypłaceniu zasiłku chorobowego organ rentowy ustalił, że wystąpiły przesłanki dotyczące ubezpieczonej, które skutkują utratą prawa do zasiłku. Zaskarżona w sprawie decyzja dotyczy więc zwrotu przez odwołującą wypłaconego przez organ rentowy zasiłku chorobowego i nie rodzi po stronie pracodawcy żadnych praw ani obowiązków. Tym samym więc pracodawca nie jest zainteresowanym w sprawie ani też nie jest innym podmiotem, którego praw lub obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja. Nie było więc podstaw by Sąd I instancji wzywał pracodawcę do udziału w sprawie w charakterze strony, a tym samym nie doszło w sprawie do naruszenia przepisów postępowania skutkujących nieważnością postępowania.

W pozostałym zakresie natomiast apelacja okazała się uzasadniona.

Słusznie bowiem pozwany zarzuca, że Sąd Rejonowy oceniając materiał dowodowy nie dokonał jego wszechstronnej oceny. Przede wszystkim Sąd nie uwzględnił zaświadczenia wystawionego przez pracodawcę odwołującej Spółkę (...) z dnia 26.08.2013 r., które zostało wystawione i podpisane przez Kierownika zespołu w Dziale Personalnym, a z którego wynika, że W. L. w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji świadczyła pracę i otrzymała wynagrodzenie. Odwołująca nie kwestionowała tego, że pracodawca wypłacił jej wynagrodzenie za ten okres i że wynagrodzenie to przyjęła. Podnosiła natomiast, że to nie ona fizycznie wykonała umówioną pracę na rzecz (...) Sp. z.o.o. ponieważ w

jej zastępstwie pracę wykonała M. P.. Sąd Rejonowy na podstawie zeznań świadka M. A. – P. oraz zeznań odwołującej przyjął, że jest to wystarczające by uznać, że odwołująca nie wykonywała w spornym okresie pracy zarobkowej. Oceny tej jednak nie sposób podzielić. Sąd I instancji nie uwzględnił bowiem tego, że odwołująca była zatrudniona w Spółce (...) na podstawie umowy o pracę a istotnym elementem stosunku pracy jest osobiste wykonywanie przez pracownika rodzajowo określonej pracy na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem. Inaczej jest w przypadku umowy zlecenia, w której strony mogą przewidzieć możliwość powierzenia wykonania zlecenia osobie trzeciej natomiast taka klauzula nie jest możliwa przy umowie o pracę, która nie dopuszcza wyjątków od zasady osobistego wykonywania umówionej pracy (tak: wyrok SN z 26.11.1998 r. I PKN 458/98, wyrok SN z 28.10.1998 r. I PKN 416/98). Zasada ta wynika bezpośrednio lub pośrednio z różnych norm ustawowych m.in. z norm, które dla pracownika niezdolnego do wykonywania pracy przewidują prawo do wynagrodzenia i zasiłku z ubezpieczenia społecznego bez konieczności poszukiwania zastępcy, a także z tego, że śmierć pracownika powoduje wygaśnięcie stosunku pracy. Jeśli więc nawet odwołująca, bez powiadomienia pracodawcy o tym, że jest niezdolna do pracy, zwróciła się do innej osoby o to by wykonała za nią określoną pracę na rzecz pracodawcy to takie działanie uznać należało za sprzeczne z istotą stosunku pracy oraz z przepisami go regulującymi i tym samym nie zasługuje na ochronę. W tych okolicznościach, zdaniem Sądu Odwoławczego, brak było wystarczających podstaw by przyjąć w przedmiotowej sprawie, że ubezpieczona nie wykonywała w spornym okresie pracy zarobkowej skoro praca wynikająca z zawartej przez nią umowy została wykonana a odwołująca otrzymała za tą pracę wynagrodzenie. Posłużenie się w wykonywaniu obowiązków pracowniczych inną osobą nie mogło mieć wpływu na powyższą ocenę skoro odbywało się bez zgody i wiedzy pracodawcy, a ponadto było sprzeczne z istotą stosunku pracy.

Zgodnie z treścią art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach w razie choroby i macierzyństwa wskazano dwie przesłanki powodujące utratę prawa do zasiłku chorobowego :

- wykonywanie przez ubezpieczonego w okresie orzeczonej niezdolności do pracy zarobkowej,
- wykorzystywanie zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia.

W orzecznictwie podkreśla się, że przesłanki te mają charakter niezależny (odrębny), wystarczy więc, że ubezpieczony wykonuje w czasie zwolnienia lekarskiego „pracę zarobkową” i nie jest niezbędne badanie czy była ona niezgodna z celem zwolnienia lekarskiego. Wykonywanie pracy zarobkowej niezależnie od jej wpływu na stan zdrowia, stanowi samodzielną negatywną przesłankę utraty prawa do zasiłku (tak wyrok SN z 6.02.2008 r. I UK 10/07). Podkreślić też należy, że wykonywanie pracy zarobkowej w rozumieniu art. 17 powołanej ustawy polega na podjęciu działań stanowiących realizację obowiązków pracowniczych i nie musi być wykonywane w pełnym wymiarze czasu pracy. Nie ma też decydującego znaczenia by czynności te były wykonywane i podjęte w celu zarobkowym bowiem okoliczność czy czynności są wykonywane odpłatnie czy też nieodpłatnie pozostaje bez wpływu dla oceny wykonywania pracy zarobkowej istotne jest natomiast to czy czynności te były rzeczywiście wykonywane (vide wyrok SN z 4.11.2009 r. I UK 140/09). W wyroku z dnia 5.04.2005 r. I UK 370/04 Sąd Najwyższy wyjaśnił, że pracą zarobkową, której wykonywanie w okresie orzeczonej niezdolności do pracy powoduje utratę prawa do zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa jest każda aktywność ludzka zmierzająca do osiągnięcia zarobku, w tym pozarolnicza działalność gospodarcza, choćby nawet polegająca na czynnościach nieobciążających w istotny sposób organizmu przedsiębiorcy i zarazem pracownika pozostającego na zwolnieniu lekarskim.

W okresie od 15.10.2009 r. do 8.11.2009 r. oraz w dniu 26.11.2009 r. W. L. pobrała zasiłek chorobowy wypłacone jej przez ZUS za okres niezdolności do pracy. Jednocześnie w tym okresie wykonywała pracę na rzecz innego pracodawcy, u którego była zatrudniona na podstawie umowy o pracę, a za wykonaną pracę otrzymała wynagrodzenie. Tym samym więc przyjąć należy, że we wskazanym okresie odwołująca wykonywała pracę zarobkową, o której mowa w art. 17 ust. 1 ustawy i w związku z tym utraciła prawo do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia.

Nie budzi też wątpliwości, że zasiłki chorobowe, które zostały wypłacone ubezpieczonemu pomimo wystąpienia okoliczności uzasadniających utratę prawa do zasiłku są świadczeniami nienależnymi, które podlegają zwrotowi.

W świetle przepisu art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (zwanej ustawą systemową) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia (art. 84 ust. 2 ustawy systemowej).

W okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji odwołująca pobrała zasiłek chorobowy pomimo zaistnienia okoliczności uzasadniających utratę prawa do tego świadczenia (wykonywanie pracy zarobkowej) i w związku z powyższym jest zobowiązana do zwrotu wypłaconego świadczenia wraz z odsetkami.

Biorąc powyższe rozważania i wywody pod uwagę stwierdzić należy, że zarzuty apelacji dotyczące błędnej oceny materiału dowodowego oraz naruszenia przepisu art. 17 ustawy okazały się zasadne i dlatego Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok i orzekł jak w sentencji.

A. Walczak- Sarnowska M. Dorywalska E. Majewska